

Čo je hypertext.

V súčasnosti, kedy stále väčší počet ľudí prichádza do styku s počítačom, stáva sa tento nástroj stále viac prostriedkom komunikácie a rozširovania vedomostí človeka. Hypertextové systémy ponúkajú nové možnosti využitia počítača práve v tejto oblasti.

Najpoužívanejším sprostredkovateľom myšlienok pri komunikácii človeka s človekom je text (či už písaný alebo hovorený). To znamená, že keď chceme niečo niekomu oznámiť, robíme to väčšinou tak, že pojmy a idey, spojené v našej myšli určíťmi vzťahmi, prevádzame do podoby lineárneho textu, ktorý príjemca pochopí až vtedy, keď si text spätne pretransformuje do nelineárnej štruktúry. Hypertext umožňuje dynamicky zobrazovať nelineárny text, čím sa dá proces komunikácie skrátiť a zjednodušiť.

Hypertext je v podstate spôsob reprezentácie a správy nepravidelne štruktúrovaných informácií, ktoré sú organizované podľa významu do modulov. Obsahom jedného modulu býva obyčajne ucelená myšlienka alebo vysvetlenie určitého pojmu. Moduly sú navzájom prepojené, takže vytvárajú sieť. Prezeranie modulov (uzlov hypertextovej siete) je interaktívne.

V praxi to potom vyzerá tak, že používateľ vidí na obrazovke obsah určitého uzla spolu so spojkami k iným uzlom, z ktorých si môže vybrať ten, ktorý ho v dané chvíli najviac zaujíma. Jeho obsah sa okamžite po zvolení objaví na obrazovke a celý cyklus sa opakuje. Takýmto spôsobom je možné omnoho lepšie pochopiť hierarchickú štruktúru pojmov než prostredníctvom lineárneho textu.

Vývoj hypertextu.

Za prvý pokus o nelineárne usporiadanie textu je považovaný systém MEMEX, ktorý za účelom spojenia rôznych informácií pre potreby vedcov v roku 1945 vytvoril Vanevar Bush. Systém pracoval na princípe prezerania mikrofilmov.

Pojem hypertext ako prvý použil Ted Nelson v polovici šesťdesiatych rokov. Podľa jeho predstáv by mali byť v budúcnosti všetky vedomosti ľudstva uložené pohromade a všetko by malo byť vzájomne prepojené. (projekt XANADU). V dobe svojho vzniku to bola predstava značne fantastická, súčasný technický pokrok však naznačuje, že realizácie podobného projektu bude možná.

Zdalo by sa, že za svoje rozšírenie v posledných rokoch vďačí hypertext všeobecnému zlacneniu a sprístupneniu hardware. Jeho priekopníci však tvrdia, že sa zmenilo i niečo iné. Ľudia začali považovať počítač za nástroj, ktorý je schopný okrem čísel spracovávať tiež symboly, slová a myšlienky, alebo ho uznali za prostriedok komunikácie. V tejto oblasti môže hypertext získať výrazné uplatnenie, zvlášť keď v záujme vyššej názornosti môžeme použiť na prezentáciu poznatkov tiež grafiku, animáciu, zvukové efekty, vonkajšie programy, alebo dokonca video či CD. Takýmto systémom sa hovorí hypermédiá.

Využitie hypertextu.

Možnosti poskytované hypertextom sa dajú využiť veľmi rozmanitým spôsobom. Ukazuje sa, že veľmi dobrým pomocníkom môže byť toto médium v oblasti výučby (elektronické publikácie, manuály, rôzne výkladové materiály) alebo výskumu (výskumné správy, technické dokumenty, informačné prostriedky).

Pokiaľ ide o výučbu, prednosti hypertextu ocenia nielen pedagógovia, ale i študenti.

Pedagógom umožňuje prezentovať svoje prednášky novým netradičným spôsobom, so zdôraznením hierarchie vysvetľovaných pojmov, čo je úplne v súlade s modernou teóriou učenia (tzv. redundantný postup). Ušetrí tým čas venovaný konzultáciám. Ďalšou výhodou je jednoduchá aktualizácia v prípade potreby zmien.

Študenti majú možnosť si hypertext interaktívne prezrieť, študovať ho a pritom individuálne voliť priechod programom a tým i hĺbku vnorení do danej problematiky. Využitím takéhoto systému vo výučbe dochádza k značnému zvýšeniu motivácie k štúdiu.

Čítanie hypertextu.

Hypertext poskytuje netradičné možnosti prístupu k rozsiahlym a zložitým informačným zdrojom. Jeho podstatnou prednosťou je schopnosť organizovať dokument rôznymi spôsobmi v závislosti na tom, z akého zorného uhla sa čitateľ na danú problematiku pozerá a do akej úrovne detailov ho zaujíma. Všeobecne sa dá predpokladať, že štruktúra hypertextu je navrhnutá tak, aby sa pri prenikaní do hlbších úrovní prichádzalo k väčším detailom. Ten, koho bližšie podrobnosti nezaujímajú, si ich jednoducho nevyvolá.

Pri vymenovávaní predností hypertextu by sme nemali zabudnúť ani na úskalia, ktoré môžu používateľa stretnúť. Pri čítaní, ale i pri vytváraní, hrozí v ďaleko vyššej miere možnosť dezorientácie, než pri čítaní lineárneho textu. Čitateľovi knihy nerobí problémy zistiť, že už prečítal dajme tomu polovicu. V hypertexte však momentálna poloha nie je nijako závislá na tom, cez koľko uzlov (stránok) sa prejde. Potenciálna možnosť stratiť zmysel miesta a smeru pohybu je daňou za viac stupňov voľnosti, ktoré toto médium poskytuje.

Dodajme, že túto hrozbu sa hypertext snaží eliminovať tým, že si pamätá cestu, po ktorej používateľ išiel a ponúka mu možnosť spätného návratu, niekedy i zobrazení cesty, po ktorej išiel.

S hypertextom sa môžete stretnúť nielen na www stránkach v Internete, ale aj v "helpe" Turbo Pascalu, Windows alebo aplikácií Microsoft Office. Od bežných dokumentov sa líši v tom, že nie je lineárny, ale obsahuje špeciálne slová, ktoré sú odkazmi buď na iné miesto v dokumente alebo na iný dokument. Tieto špeciálne slová môžu byť odlíšené od ostatných farbou a podčiarknutím

Aplikácie typu Office dokonca umožňujú vytvárať hypertext, pričom výsledný súbor má štandardnú príponu danej aplikácie (čiže nie je potrebné uložiť dokument ako htm alebo html, čím by sme stratili niektoré vlastnosti dokumentu).

Tou možnosťou je ponuka "Vložiť hypertextový odkaz". Jej použitím sa z označeného textu stáva odkaz na iný súbor, ktorý sa po aktivovaní odkazu otvorí v pridruženej aplikácii, alebo na miesto v práve aktuálnom súbore, ktoré musí byť pomenované prostredníctvom ponuky "záložka".

Pre lepšiu predstavu, o čom hovoríme, pozrite si hypertextovo spracovaný "help" Turbo Pascalu alebo "help" Windows alebo niektorej z aplikácií Office alebo inej aplikácie bežiacej pod Windows (resp. Linux-om).
ľúbené položky", a pod.